

Skane
Skytts
Trelleborg m. fl. orter
uppt. 1943.

M. 9470:1-43. uppt. av

Olof Christoffersson
Frä Alstad

f. 1869.

Klockarbetet i Trelleborg 1733.	s. 1-10.
Trelleborg på 16-1700-talet.	s. 11-12.
Kyrkohövde Swananders gravvalv.	s. 13.
Fägner om jätten "Gäll Stug".	s. 14-17.
Fägen om den underjordiska gången
fr. Klosterkyrkan i Trelleborg till
Domkyrkan i Lund.	s. 18
Olur m. fiske, - möte m. häring, som hade
"ond fot m. m.	s. 20-21, 23.
Norshytten.	s. 22.
Alyktan v. Dalköpingsgeian.	s. 23.
Fägen om Basteränna.	s. 2
Bäckahästen.	s. 22, 26.
Fägen om Albäckshäningen.	s. 27-28.
Fagan om Guldskeppet v. Falsterbo
" " Lunkentuss.	s. 29-31.
s. 32-35.
Utdrag ur Trelleborgs kyrkoböcker.	s. 36.
Ordspråk.	s. 36.
Lintorkningsgrim.	s. 36.
Trollhåka brukade binda "snogesticka"
u. hästaras man.	s. 37.
Ramsa: Den långa lögnen.	s. 38.
Bokum.	s. 38.
Prästen o. den dumme pojken.	s. 39.
Gåtor.	s. 40-42.

M. 9470:1a

1A

Klockare liv i Trelleborg
på i början av 1700 talet.

Intryckt från 1910

av O. Chr.

Frå Landsarkivet Lund.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1A

Klockare liv i Trelleborg 1733, M. 9470:1

Klockare ankast Magdalena Falloz
Tahls-datter i Trelleborg. Liv och leverne
förgäliga leverne i Trelleborgs by.
Härför blev hon tingförd och dömd till 14 dagars
vatten och bröds straff samt att därefter sitta 4
sin dagar i kyrkostocken under gods tjänst den
utan domes hon till 5 dalar Silfvermynts böter.
Hon blev också anmält för dom kapitlet

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bi vers arkiv finnes nedanstaende
skriftefulla från kontrakts
prosten i Skyttis Härads högåre-
vördige och höglände herr Olaus
Örnbergh till Hans Högvärdig-
het biskopen m. m. Jonas
Linnerius M. 9470:2

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Det har herr Sekreteraren Tin-
nerus ignom brev af den 19/4
uppa Högvärdiga herr Doctorus
och Biskopens högquintiga be-
faling berättat mig huru-
som lidrlige klockaren kan i
Trelleborg Magdalena vid namn
har blaret hos Edors & Faderliga
Hög värdighet och bevärat

sig derafför, att hon in-
 tet som andra klockareukor
 får njuta nådår till godo ef-
 ter sin aflidne man Pehr ^{fatt}
 Christensson och här har befallt
 mig laga, att hon si kunde ställas
 till freds, att hon måtte bli fört
 som andra hennes vederlikar
 klagelös, så är honom min allt
 övriga berättelse och om-
 pröfvaende i denne sak som följer
 Det lär trivelsutan Eders
 Faderliga Högvärdighet sig
 nämna min allt guntigast, huru-
 som jag af kyrkoherden herr
 Joachim Bering den 21 april
 1729 nödigat-gades resa ut
 till Trelleborg, i mening
 med honom att styra det
 förargliga lefvarne, som

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 9470:4.
försökades med bräunvis
omenskliga saperande, svärjän-
de, ed svärjande, edor och
bannor m. fl. ikamläckter
samt buller och oration i Guds
hus, så att jag blygdes att med
dem för Eders Faderliga Hög-
vordighets ögon ånyo fram-
komma och flera gånger be-
svära, emedan hennes veder-
styggliga uppförande utvistas i
min berättelse här om, som
samma är den 30 April i Mani-
mo Venerando Consistorio
blev intimerad. och ännu
är ingen bättre hos denne
farangeliga munniika
funnen och står knapt

LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMINNESARKIV M.9470 :5.

att vänta, utan sasnuart
hon får en itafver, så köpor
hon derför brännvin och sitter
i halsen på sig. När hon
det gjort, är hon lika m m vettlig
, och var det då ikke en stor
och förargelig synd att hon
skulle fa' nädårspengar i
händer, hvareigenom hon allt-
mer blefve stykt i sin galan-
skap och oskickliga lefvorne.

God vet, ehuru intet mig
är bekant någon kunglig för-
ordning, som direkte befaller
att klockorunkor bora i lik-
het med ven. Deri njuta
nädar. Dork likvall, vork
hon faltig, god fruktig, sutton

(4)

3 Dagen har jag nuftat dags
 med många sna' barn, fönde
 ett skickeligt lefvärne för
 Gud, skulle jag vara den föri-
 ste att i ödmjukhet föri hennu
 intercedera, men nu tillåter
 mitt sammet det föri mig del
 att göra, utan lennar jag denna
 sak helt och hället till Eders
 Faderliga Högvändighets rätt-
 vita omprövande om icke ska-
 leförf. Skulle synes vara att klocka-
 ren Wulff zifver henne 10
 eller 15 daler i ett föri allt, dock
 med det förbehåll att hon dem
 intet ejälf får disponera, utan
 att de lennas till någon årlig man
 som kunde köpa henne litet
 på kroppen efter hand, eme-
 den det synes snart hägt

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

betänkligt, om hon skall haft
 M. 9470 7.
 nägot att ~~Kyle~~ ^{Kam} utgått med,
 helst de finna kläderna är
 mest bortratto för brännvin
 och dylikt. Med sin man
 levde hon okristlig, så
 att han halfårsvis måste legga
 sig en kammar och kört ute
 i byn för hemmes alidiga
 levarnes skull. LUND'S UNIVERSITETS
 FOLKMINNESARKIV

Kyrkoherden h. Berling
 påtar på det höjsta att den
 nye klockkarmen ~~Wulff~~ ^{I Wulff} högst kan
 Wulff nu strax skall
 förfoga sig till Trelleborg, sant
 är och af den mening, att klo-
 karmen högst kan gifva henne
 15 daler emedan han själf ej
 har över 50 dalar i lön

4

M. 9470:8.

Sun nya klockarum.
 Slagarp ligger där ~~ofta~~ och
 väntar med Eders Faderliga
 Högvärdighets fullmakt, på
 sitt lille bröd, hvartill klockarna
 Wulff har försatt sitt hus
 och är numed sina mange
 små barn husvitt, om denne
 fyllekvinne och för arveliga
 munrika får disponera näd-
 året, hvatiljy förmodar att
 Eders Högvärdighet aldrig
 gifuer samtycke utan efter
 sitt höga embedets myndighet
 pålägger henne att vera nöjd
 med det som kritlig. minni-
 skor kunne till hennes rätliga
 röstortft bidraga, och hvartill
 ju ej skall undan draga, fast

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

är jag ägerna vill hafrau
med med den människan
att göra, ty hon är allt för o-
förfärdig.

M. 9470:9.

LUDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag har funnit högst rödigt
, att den nya klockarum på som
detta heller förfogar sig till
Trelleborg på det han med makt
ma drifva barnskolan, som
nu i 20 års tid varit i denne
folkrike bygd af den före klo-
ckarum medelst hans snällhet
försummad. Jag afraktar i
stortid nöjdhets Eders Fe-
derliga & høyvordighets utlåtelser
, huru jag mig i detta mål skall
förhålla, då jag hoppas

LUDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M 9470:10.

5
så till begges nöje
förmidla den sakem
så att Edens Faderlig
Hajvindighet skall slipp
vidare åfverkapp.

Mw aller ödmjukaste vüns
nad framhälder.

Olaus Örnberg "
Härads prost.
Saltpörnsged. 28 april
1733.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

~~Skriven~~

~~ett.~~ En farlig medanlägs -
kvinnor var ockta ovan omtalade
blockar ända. Vilket vi
~~lätta~~ i medanlägde
omtalas i Tings förhandlingar.

Trädgårdsgatan var enligt in zammal sättna försedd med valler
 runt om den ~~varande~~ staden
 Gamla staden skall ju sätta
 det också tyckes synas a' 1680
 års karta have varet inre vall
 från åstra bro till runt om staden
 utmed flodarmarna till
 västra bro. M. 9470: 11.
 Carl Hallenberg ontalar i
 sin Skäneresa i 1750 talet att valler
 ne då var
^{7 m nyligen 1943 funnen vid västra runt om staden tecknad}
 Ch. detta valler har vid pa-
 givna gotaarbeten för några
 år sedan påträffats rester
 vid västra bro. Teckni-
 ger av deras profil m. m.
 finns på formmånes före-
 ningens arkiv.

57 Trelleborg
Staden skall enligt sagen
i gammal tid också ha ha
LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV M. 9470:12. (7)

Varit mycket stor och
nått ända upp till koden
"Kövunge" och en gammal
spadom - smör sagan på mitten
i min barns tider - om talat
att staden innan en gång skulle
vara det upp. Denna sagan
tycks ju redan vara gjengen
i fullbordan till viss del
ty det är ju redan byggd has
in på Kopinge område men
sägning meddelade nog att staden
en gång skulle komma att nå upp
till gamla byn i Kyrkakopings.

En gammal intressant sagan
omtalar ju också Trelleborgs
murar och dess kopparporta.
Se här om i mina Hyttis härods Kul-
turhistoriekring sidan 243 om Trelle-
borgs kopparporta.

År en gravärd på Hyby kyrkojord över bland andra kyrkoherden Frostin Swa-
 nander i Alfta pasten **Stenen** nat vilken deg i vissa instanser är 1806. Medan han
 levde hade han själv inhugit dörrnumm i den stora flättingande gravärdn vilken det drogs
 av ~~tegen~~
 staten Bibehåll Minne af T:re = M. 9470:13.

Prostehus i Hyby O. Wrangel Alskad
 Född 1685. Past: 1715 Död 1756
 Elsa Karup F: 1681 mor till 9 Barn Dristig
 Död: 1772.
 Jonas Agrell Född 1718 P: 1756 D: 1769 Lärde
 Mitta Wrangel F: 1715 mor till 5 Barn D: 1792 Radig
 F. Swanander F: 1742 P: 1772. D: 1806 Snillerik
 Elsa M. agrell F: 1757 mor till 11 Barn D: 1812 Öm.
 Stor bokstäf till vart ord förla bokstäf
 i andre och förelse räder. Alla andra idone
 bokstäfer t. ex ÄLSKAD o.s.v.

P En fattesagan nägt hörnande Jätten Gälls berättad av s. d. Poliskontapeten Carl Litzegren vil berättats för honom, när han var barn, av fadern fiskaren Petter Larsson född 1840. Denna sagan lyder sålunda: "Jätten Gällle Stuss" sades ha haft sitt hem vid delköpinge i norr om om Delköpinge by. En gång var jätten Stuss dattus ^{vär} uti p^a marken ^{hon} att säg dö i midjan varvets som köppte p^a markarna. Han tog dem upp i sitt "forkle" (förläde) och gick hem till sin fader och satte upp dem p^a det stora stenbordet, varefter hon frågade fadern vad detta var för små kryppa. Fadern befallde innan dattus att strax ge' och slappa dem där hon pluckat upp dem sägandes dessa är de små kryppen som skola bli vana efter kommande trädare. Små kryppen var nämligen plijorna. Karl, stutar och plazar som hon tarit i sitt förläde

Sedan delköpinge kyrka kom till kunde q^a jätten Stuss stanna längre p^a orten ty han och hans familj lätta kyrklockornas ljus. I vreds mod tog han en stor svärd och slungade mat kyrkan, men han kommade och stenen och stoen

2
 slog ner långt sader om kyrkan mero vid a
 kantun. När jag var pojke lekte jag och andra
 pojkar, ofta vid denna stenen som kallades
 fettestenen. Videra berättade Gappa att ett
 skepp strandat vid en "femen" vid tyko kusten
 och kunde ej komma loss. En stor man av fette
 denーション uppmärksrade sig plätsliga komma
 vandrande på vatten ut till det strandade skepp-
 et och erbjöd sig att ta bort det loss av grundet om
 nagen av sjörövaren i gen galld ville uträtta ett
 ämne för honom. Dessutom ville han att en
 skulle följa med honom hem så skulle den få ride
 på hans rygg medan han vandrade åter till sin
 bortad. Då sjörövaren var rädd för den stora mannen
 kastade de bort om vem som skulle färra med honom.
 Lutten fäll på ur sjörövaren som hade hemma i
 södra Skåne. Den lutten fälld på en som intill den
 re räddet för nagen docke hem sig strax upp på
 manens rygg och så bär det av med fettestyg
 mat fetteboningen. Då de var komna dit
 frågade fitten ~~medt~~ var nagen från var man
 nu var ifrån och fick till svar att han var
 från södra Skåne. Sjörövaren blev vidare ut-

3) frågad om han kände en viss angiven bonde
datter i gästhus. (Fadern hade ej alls omnämnt att bon-
den skulle ha haft sven syring.) Ja det gör ju
LUND'S UNIVERSITET M. 9470:16. asken
svarende sjömannen. Vill du taga denna att hon
med dig och när du träffar datterna knappa
det som finns i asken om livet på fästebeten så skall
skall du bli riktigt belönad. När du utrit-
tat ditt ärmade riket skall du gå till stenbonken
som ligger ^{snora} vid an och sätta den här mycket
(han ficksåldes mycket av fatten) till ett hål i övriga
stenen och ropa högt "vakna upp du jätte Stüss"
och stenen skall oppna sig, men blir ej rädd
för vad du ser utan tag för dig av vad den fina
fjärilens finns så du blir belåten. Sjömannen berade
ett nogränt utförä sitt ärmade. Vidare frågade
fatten sin gäst hur det stod till nu i gästhus och huru-
dan grådan blev. Sjömannen svorade att efter ett
korn fick man se, eller en ett korn fick man
se (skrappe). "O va de med "sa fatten" po
den tiden ja va i Gislöv arede (dröv) vi alda
djupt o såde quarters tjockt o do rka i bero del
ble så "po Gislöf taftor". Den gick fatten med
sjömannen på ryggen åter ut till skeppet var-

han satt sitt axel mat skeppets akter och
 fönde dit av grundt varerftos de frigo god
 vind i seglen och resan gick lyckeligt hem
 då sjömannen gått i land på västkusten.
 Vandrade han till fots till dalköpingen där
 han satt sig ner vid ett bräde och beslut
 att taga reda på vad som finns i den hemlig-
 hets fulle askn som han medförlade från
 jätten STUSS. Han såg dock vackra med
 ädelstenar pryddé bältet. För att se hur det tog
 sig ut beslut han lägga dit om brädet som stod
 upp till där han satt och vilade sig. Så snart
 han knapp bältet om brädet berjade dit att
 röra på sig och drags i rottna och rätt vändit
 var drögsbrädet med rottn upp ur jorden och
 flög i lasten söder ut över havet. Han ville
 likväl komma åt belöningen indock han i höst
 som jätten befalld honom. Gick därför ner till ån och
 samm den omtalade stenkogen och satt nyskeln
 till hänti överste stenen och skrek "Vakna opp
 du gälle STUSS". Stenen öppnade sig strax och
 han skädde de härligaste skatter, i jätten kasse kiste, av
 guld, silver m.m. men ove de bevakades av ett
 hemligt odjur. Sjömannen blev härav förfärad och
 förgrytning varvid stenen slag i gen med en smäll.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

som

11
Sagan om den underjordiske gången från
Klostertyrkan i Trelleborg till domkyrkan i Lund
Berättad ¹⁹⁴² av Nils Hansson boende i norrgatan
nr 26 Trelleborg född i Året 1858 den 25' decembers
Nils Hansson hade lärt den av sin fader vilken i
sin tur lärt den av sin fader vilken daz 83 är ju
mai 1810. Berättelserna lyder:

I klosterruinen nordväst om kyrkan skall det ha haft
varit en murad gång som fört gick till Trelleborgs
nuvarande kyrka varifrån den fortsatte under
jorden till domkyrkan i Lund. En man som
förr råmmord varet dömd att hängas fick lätta
att om han vägade gå genom denna gång till
Lunds domkyrka så skulle han bli benäddad.

Han gick in i gården vid klostret, (Sagan är alltså
så gammal att det var klostret vilket blev utdömt
hos efter lutherska lärens införande i Skåne 1536.)
och kom till Trelleborgs kyrka utan vidare äventur.
Från Trelleborgs kyrka försatte han vidare i den
murade gården mot domkyrkan i Lund, varvid
han påträffade sittjande hinder vilka han dock bla-
rade. Först träffade han ett föl som låg på en
kista och gnodde åt honom då han klapprade det
samma gick det av väga för humor. Kommen längre
fram träffade han en gamma ful köring vilken
säpte honom att gå vidare. Han märkte föl
för köringen berättade varför han hem genom gården
zum att bli benädd för rappaljin. Under såda
na förhållanden gaf hon honom las att fortsätta

vidare denna gång, men han fick ej göra om för so-
bet. Henn gick då vidare fram i gården och träffade
en gammal gråkäppig och långhärig grå man som
liksom kvinnan satt på en stol. Mannen sågta
också spärra vägen för honom. Han måste dö ut
liksom för kyringen berättat varför han kom van-
drande fram i gården var till gråhärren men var-
de att under sådana förhållande fick han vidare bort
såtto denna gång men han fick ej göra om för den
fjorden. Han fortsatte nu vidare fram åt där
han påträffade ett annat säl vilket också låg på
en hög. Han klappade också detta säl versor det
utan vidare gick av höstan. Mannen uppmärks-
sade höstan som var till brädden fylld med "sylt
o gull pånga" man rörde ej myntkatten utan
gick vidare. Fölet för dö åter upp på höst-
locket som låg med en tmål i las varefter sället
åter lade sig till ro i locket. Som han nu åter
fortsatte vidare fram åt i gården träffade
han åter en gammal gråkäppig herra som sågta
hindra honom att fortsätta och varför han kom fram
i gården. Han måste nu åter åpna för denna hedsor
varför han gitt ner i gården. Hon svarade att
under sådana förhållande fick han fortsätta denna
gång men han fick ej göra om resan. Derasfor
fortsatte han vidare fram åt och träffade så åter en
gammal långkäppig gråhärig man vilken åter
ville hindra honom att fortsätta. Sen han berättat versor
han kom genom gården så fick han gå denna gång men
fick ej vidare komma åter genom denna gång ty då blev
han utan näd dödah.

Då fiskarna skulle bege sig ut på fiske berättar Litzig gata och de då mötte en gammal köring sade de att hon hade en ord sat. Då de varo på väg ner till sin båt för att bege sig ut på sjön för att fiske och de då mötte en köring som troddes före en ord sat satt de genast ner i ryttelbör och spottade tre gånger över näten som låg i ryttelbören. Köringen som varo en 70-80 år gammal ansågs som ett därför varit intressant om de hade sin på näsan eftersom en varit var i synnerhet farlig. Mådde de att oturen inte ville vika från dem utan de till "abelekeden" och hoppade bavergatt, flyrorn och diversibuck och siviporn (Juniperus Sabina) vilket drar runt av abbensinen åt sen hon gått Hong Salamo för att få evd efter honom, då hon ingrade sig at hon omnämnde vänt för att få faktasördriumnings, därför kallas växten Sabina). Då nu siviporn hade hjälpt drutten ^{av} Sabina troddes det tydligt också att den skulle hjälpa för fiskeolyckan. Vidare skulle näten på nytt bärkas och lades i spadet av hukt bank av björk, soda, och ovannämde apotekdrogor. Sedan sköts fiskarne med läkt krut i och över båten. Och när näten sen skulle hällas i sjön lades krutet förtjutat (nötet) som på fiskarespråket kallas "Hörna" vilket itändes man släppte genast så att gärdet ej skulle skadas.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om fiskarne kunde komma till att plinke till dem som de trodde att göra honom (den gamla köringen) gen så att blod rann ner åt häxan eller näsan så behöfdes inte alla de gamla bygten.

Om de seglade ut och någon som hade en snabblig seglande båt och lämnat baksida bak och de andra hade god bris vänt de om hem åt ty då hade fiskeolyckan förtvunnet för dem.

2/ M.9470:21 Skrade pogen som ger fiskefrysko.

16

En fiskare vid namn Fröjd hade en morgon nyskun till med sig i båten en dag när han kom hem besöktas Liljegren. Han hade då haft en skradepogge (padda) med sig i nätet de utsatte fiskernätet. Denna padda sydde med varje gång han förs ut på fiske ändock han kastade den ut i sjön där han kommit ut till fiske platsen. Den var likväl med ute i havet i gumm och han hade en sådan tur med sitt fiske fick han alla riva garn fulla med till ändock de andra ej finne ett ben. De andra fiskarna blev därför förnärmade på honom.

Tid sitt blev Fröjd rädd och kastade skrids (skradepoggan) i Kakelungens dor där den exploderade med en väldig smäll innan den upplorvann.

Efter detta såd med paddan blev det en sådan otur med Fröjds fiske att han måste sluta med sitt fiske. Han reste sedan till Amerika där olyckan följde honom ty en gång hem ledde ett par battningar blev han sjutin av en Indian.

LUND'S UNIVERSITETS,
FOLKMINNESARKIV.

(som Odin kallas i folkminnen) ^{med} in 1940 65 ingående

Herr f. Polis kontapet Litsjögru Trelleborg berättar "Den äldsta av alla sägner jag hörde omtalas i min barndom var den om Norrsyftm, vilken en gång om året kom siberiern från över havet och red med norr upp i luften på en vit häst. Han hade bäge i hår den med pålagd pil och på marken sprang under honom två hundr dar ena rö- och den andra gott svartbrödig. En gång dö Norrsyftm kom ridande till en arton år man utmed kusten i Dalköpinge och kastade upp hafv-(10-)läng. Så Norrsyftm kom upp i luften ridande på sin vita häst så det rusade strök han åt manum vilken av hundrare, som sprang o. parallellt (jämte) med honom på marken vilken av dem varo främst. Manum svarade att det var svartbrödig. "Ja du ska få masken läng pott ha tacks" ^(Sedan vid betydande näring, delen är att det finns ingen räddning för läng pott) sade dö Norrsyftm och han fortsatte så det var i luften. Så han kommit ett stycke längre in över landet skjöt han ned sin bäge så pilen sprade i luften. Norrsyftm var ju, enligt folksagan, fint ute och kentsade luften från trollparker såde de gamla vitts. oft hitt kvarna komma rusande i luften

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bäckahästm.

vid nattan alla ådrag i skyts härad hitt
bäckahästm hapt rit tökhitt berättar Litsjögren.
För många år sedan var några drängar inom ^{en auton}
Dalköpinge strandmark och skulle hem
syra hästar, men den ena ville absolut ej följa
med och dö de sätta efter var det en förmoghet i

9/ iföljit. Den fanns sprang från drängarna rakt ut i ån och förflyttades ut i sjön. Det var således en bärka häst som skulle nerra drängarna att sätta sig upp och vilda på sig för att följa med sig ut i sjön.

"Flötan" M.9470:23. LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

För många är sätterna en lyfta utanför åntloppet till Dalhöpinge ån och i Dalhöpinge stränder bot mot qultersläze. I bland stod lyftan alldeles stilla i inloppet. Då voro fiskarne räddas att ro sina båtar in i ån, vilken på den tiden var ganska djup vid mynningen och hade således en bra tillvägsplats för småbåtar. Lyftan lyftes med ett blöckigt skri.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fiskare skrock

Berättad av Litjegren.

Det hände stundom i min barnedom att enstaka fiskare hade stor otur med sitt fiske. De kunde ligga med sin utlånga nät mitt ibland andras fiskare, som fingo riktigt fangst, men en båt bland dem var förföljd av ständig otur. Man trodde då att när man var på väg ner till sjön för att segra ut på fiske mitt nästan som hade så kallad "önd fod" förestådes vis nästan gammal Karring i synnerhet om hon hade något där på näsan för då var hon säkerligen en gammal härsca. För den skulle måste man genast kaka nälen och för till appetitet och intrepten en del saker att lägga i grystan, som borde göra käl på kekeriet. Bäver gäts, Sivurbon (Sävumbon), Dyvelstrick och Flyrin används som de bestäts till att hava förtrollningen. När nu nästan varit köpta i detta spad och kom ut till sjöss och skulle utsätta näten borde man förlita sig till Värd. antat

M. 9470:24

lite knut i hörn. Det förra nälet eller gammal som
utsattes kallades hörn på fiskarspråket senest han
le man tände eld i knutet för att emedlurt släcka
det samma så att ej gammal uppländes. I bland affrade
man också till hafsjomfrun en tio ving för att blicka
hemme om det möjligtvis varit hon som haft rå
finger med i spelat att de ej sjuas några fiskar.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J på gränden myndade fördem ut ett öppet dike
som på Åhlgatan var belagd med en trätrummor
vilka var alla ridhästarnas förskräckelse. Omnäm-
na öppna dike kallades basterännan. Ifall man
vid mönster gick direktur so skulle man ikke
försäkra att spotta, för i annat fall kunde
man komma att rida på en gott vars rygg
var så skarp att man kunde bli blufven ända
upp till nacken berättade på min tid fröken
Karina Sjömanes datter i Trelleborg. Karina Sjömanes
dotter var min fars barn och född på Svartebjörn om-
kring på 1840-talet dog före m 10 år en pö sjukhus
i andenslif besyrren i Falbygdinge byksgrind med
hederbetystelse från Trelleborg. Hon hade nämligvis
skänkt en del till Trelleborgs museum och insamlaten
höll del. Ty var tankte hon ej på att göra, likvällo alla
måstadas museumsmän i de tider uraktlöst göra
antekning om var föremålen hämtades i främ-

Bäckehäst M. 9470:26.

Lilje gav berättar att han en gång fäglde med en stuta som skulle segra till Blekinge, men rövade från insamma i Åhus. Då kom nu stullen förvinnna kam han till en morrass vid "Landöp" med beväxt med manigt gräs. Det fanns en hel del änder vilka gärp så odrägeligt. Han iställe vade över men kände med en kapp att det var för djupt vatten. Så kom det en brun som han ämnade ta sig i granskäftet. Hästen blåste som om det var en kalmtäck och försvann. Till sist kom han till en bondgård där han bankades på, fick sin logi på en högåll. Dagen efter frågade kvinnan på gården om han sett något häst. Ja han hade sett en häst som försvann när han tog i granskäftet. Hon merde att han var den 32 år. den sju manen som kommit för samma bruna häst, mittvisades vara en Bäckehäst.
Jag tycker det är ju märkligt att bärkehästen den vid helge än är brun och ej grå eller vit.

En anna sagu om Albaiks köringun berättad av f. d. Polismästaren Carl Liljegren
 i Trulleberg ^{vilken var} som härtan sade Petter Larsson född
 1840 i Trulleberg berätta den samma Salunde:
 En ^{i näst ifrån trädgård till land} ^{Gäster språo} sin åtbräbare kom sen natt wandrade fölbi
 albaiks bärkn och fick höra musik från
 den största av bärkarne som sag ut att som om
 den stod upprut på tre ställar och under den samma
 sag hem en del ^{andra män} män vareleva lik nium i kor
^{och den drax och sådade}
 svänga om i dans. Mannen gick också dit och blev
 med dit somma av en sjönlärne uppbydne till dans
^(Hon faste sig sitt huvud vid en liten väcka fram som ber krona på hufvudet)
 i saluhopet där man var klädd. Under ^{då} dansen
^{eller porgtningens sven han kallade den}
 näkande svängen med trallkvinnan räckade han
 med sin långa kappa och sijörl vifte ner ett
 av trallens dricksglas från deras bord. Albaick-
 skan kom med det samma då hon hörde glaset
 klirrade mot galvet. Mannen blev ledsm och
 ville betala det sindriga glaset. Men den lille
 väckro i trallens sjöna dräkt kläddes fram upplyst i vän-
 lighet mannen om att det glaset kunde ikke beta-

med sådanna mynt som han ville lämna utan
 det skulle vara betalas med ett vis länders
 mynt - (ett mynt som var vis länders tempel i
 sett märke) Mannen lovade att skaffa ett sådant
 mynt och om komma med dit samma. Fästet fast-
 sattes vidare i all genugthjut tills utat

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

möttrummene man skulle vara slut innan solens
 strålar böjade skino över jorden. Sen manum
 kom hem och vila sig efter den yra festen glinnde
 han rent vad han lovat att skaffa ett sådant

mynt till ~~Attbäck~~ den lille varvare ~~Attbäckskan~~
 Hennes blötläge hade fler gängar kläddo i röda fächer hvor besäkt manick krävd
 beträffning till sin hårkamm man manum böyde sig i dörrom.

En liten senare kom dummen åter en nöjsk
 natt förbi Attbäcksbackarna. Attbäckss pun ovan
 som såg honom krävde sitt tillgodo havande vilket
 manum ej kunde betala. Han bjöd hemm o' på en
 vildare dans vars liko manum ej förr verit med om.

Sluto kunde han ej utan dansen fortgick förgjent so
 att manum slet upp både skor, "hassop" ~~och~~ o' ben upp
 till knäne och ren strax före sol upp gängen kastade hem
 manum nerför i backe der han på morgon låg död.

Flera närbörade personer har under tiderna lappat
 varandra minnen påtätt sig sitt en vacker leden från
 med krona på huvudet och klädd i vacker konunglig dräkt
 vandra fram och åter vis backen

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Guldrkeppet

Dokt

M. 9470:29.

Ufören upptak

Sagan om Staden Skanör Skjuddsholzon.

av
Olof Christofferson

Sagan förtäljs att ^{man} varje S:t Hansafton efter mitten kan i en vik utanför Falsterbo se ett skepp dyupt ner i havets botten. Skeppet skall stå rätt på sin plats och man ga ha försiktigt att draga upp det. Alla detta förtäljt ha hittat vore fruktlös. Har man sånt dyktare mer har skeppet plötsligt försvunnit, och de har ikke kunnat se och patrifa annat än havsstranden gula sand, men så snart de kommit upp till vattnet utan har guldrkeppet åt segts.

Guldrkeppets historia är enligt sagan så lydande:

Fartyget är ett vikinge skepp och skall gömma ett helb
kongerikets skatter, vilket en gång tillhört en av de grus-
mata vikingar som under början av kristendomens in-
vandring i Norden härjade, rövade och brände i de nordiska
farvattnen. Vikingen hette Batvid. ^{Han låg} ständigt längs
ute på hämnadstog och hans namn blev fruktadt och på
samme gång hatat. Ej blott övrigar, utan även Katte-
gatt och Nordens borgar bevidnade hans kampsporter
med andra vikingar och hans rykte spred sig vidt
omkring.

En var återvändande Batvid hem och hans fartyg var
beladt med nästan omöjliga skatter. Ja, dessa varo så
stora, att ^{såsom} sagan förtäljer, till och med skeppets
äskor varo förfärdigade av gediget guld. Själv stod
Batvid i skeppets framstam bakom det förgyllda drakhuset,
vredit, och då han varsebliv den fina runden av skän-
ska burin, brot ett glädjesheti över hans läpper och han
framställde detta ord:

"Innan jul ska Yrsa vara min"

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Batvid har knappat fullborda sin menning förnuft enab
hans kärnar den gamle Angrim, som framstårande
"En smaka för ut!" skrek han och sade till föret
pekade in åt burin.

Batvid följd rörelsen av Angrims hand och hade
snart upplikt maskan.

"Du flyr undan!" gjöt han med en utdrama, som
höndes över hela fartyget. "Ställt på ärona!"

2/ Botvids snäcka klär bäljorna med häftig fart och vann minst efter minut på den flyende båten, innan hvars relingar blott en enda man besannat sig. Årva denna snäcka var lastad med dyrbara skatter.

Minst efter minut blevo den grymma vikingens blod-
kar allt blödare, och då han kom innan hörkåll sprök
hem "Greja bi! Det tycker till ingenting att du sätter
fly undan!"

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Du ensamma mannen lydde. Dö snäckorna stötte till-
hopo, sprang Botvid över till mitt hytte.

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Lämna godvilligt allt vad du äger" sade han, och han
gde stridsykan hotande över mitt huvud:

Du frammande mannen svarade under giftet min be-
ständt:

"Ej bäter det dig att du tar mina skatter om bord. Du skall
nämliken veta, Botvid, att allt detta tillhör den helige pr-
(ett Kloster)
kung och inte minne det ja' dig, om du berörer vår kerre
och frälsare de smycken, som är aro anmäda att pryda hans
altare."

Du gamla vikingen betraktade några ögonblick den onäd-
de mannen och när du me gj sankta mina blickar för häns,
vred gads han ännu mera. Stridsykan var genom luften
och plöf i en handräning den onäddemannens huf-
vud. Kruppen slungades över bord och förtvann i de
skummande bäljorna.

Jästallet för att taiga den er ifrade snäckan på släp, fönde
Botvid alla dess ajo deler över till mitt egta fartyg. Det
gick lång tid om, innan aut det kostbare godset blef
översjöd.

Botvid skulle just lämna den tomma snäckan, då han
upptäckte en liten guddbejare i en av vråerna. Bejaren
lyste så klart och med ett så förunderligt sken, att den
snikne hedningens nära nog bländades ögon. Ver-
samt närmade han sig dunsamma och tog upp den. Hur
lång var den ikke i förhållande till sin storlek! Detta kum-
de ej Botvid försvara och brydde sig ej heller där om, utan
bogaf sig genast om bord på mitt egta fartyg. Detto hade
dock nätt och jämt hunnit komma i gång då bejaren med
ens glod ur Botvids hand och förvandlades till en glädan-
de eldhula. Den genombraende häftigt dock plattorna,
borrade sig igenom båten och frätte slutligen hål i fartygets botten, så att vattnet började att häftigt strömma
in.

Vänt

Batrvid och hans fäts försjöde allt vad i dess förmåga stod, för att läppa ^{tu} läiken, men alla berusidanden varo fåfänga. För gäves avropade hedningarne alla mina gudar, — sijn hundre vams. Nedifra ifrån battrum brände den glödande häxan åter uppåt på ett amat ställe och länge dröjde det förrän den rikt lärda hedninge snäckan sjökh med man och allt med i det byflande spuset.

Den man som vikingen Batrvid så grymt döapt, var den helige Benedictus att av onta, förmäste helgon. Det var således himmels rättvisstraff, som drabbade den grumme hedninge för det vild han försåat mot de helige skotten. Nu, fastsitter sagan, ännu om dag som i dag är kan man vid blant och lungt väder från syren se många harneskällda män som iro omkring på den rykna snäckan och med önsom tröstlösa, ontoru bedjande blickar stirra upp till Salm. Men så som de i arkhundram ha stirrat upp till givets källa, så spela de även, så länge jorden står och cittrsjöns völjer välvja sig över det rykna vikinge partyget, lika hopploit stirra uppåt, ända tills dess den stora domens dag intygar och deras eviga ve + ehr valx bli affjord av honom som rätt domer.

Berättad av Edwin Smit

Harmenstorp

i Härluf socken

Berättas av gamla Nils Larsson
 i Finn Mycket död
 Lunkentuss. Ett Konge slott där
 M. 9470:32. (215)
 var tre prinsessor. Och de var
 förbygd nu att släppa den ut den
 kon o d redt bort. Tog de lämn
 om de fingo en ut i träd gärde
 och pluck blommor. Då dem ett ögonblick
 gick den ut. De —
 dor kom den tillbaka och tog alla
 tre. Da de kom hem blev de
 rint för farande. Så sat slut
 som hette Hendryg o en hasar en
 flink. Taftvadet att om de kunde
 fåtta den skalle de fadern.
 De fingo var i hast. Så
 de sätto med de är ja ej nioon
 ärke eller fiskare hällor. De de
 ridit några mil kom de en ang, men
 de kunde ej varva der längre tydet

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2 var jude ^(mygg) storu som tunc ^{me} änder ^{bl}
 och knutte ^{blev dit efter deras stony storu} ~~som värnade deru~~. Sa
 satte de sig upp ^{M. 9470:33.} vid sogen
 se kva de till en stor skog och
 matte brolet. Sa spakle de
 hur långt till det för brottsled
 borgt. Jo trollle viste väg.
 så långt nu kan de dit men
 det är nu besväring merz ^{se}
 tyg de shall ner genon en skorsteens
 pipe. En ^{bulle} passa häntarna. Salda
 tur gaf sig nu för du var
 mest deruti ^{passande, han} sätter rygg och främst.
 emot ridvne i skorstenen och så kom det nu med en fast.
 Sa han kom ner kom till hia ^{han} store
 kopparporta ^{då han ryste} loppde ^{då de sätto upp}
^{han} var en skre mju töd på ^{då han sa kom inom sas}
 & sogte. Ett annat rum händel der
 en väggen ^{sätor och tros so att} han ej kunde löpti
 från väggen! stor as vort

3 Så häntde der en stor och gråd
 stor Kappa så stor att var arten
 var större än han om proppen.
 M.9470:34.
 Frände pick ^{man} fram ^{man} en pipa och
 då han
 blåste i den och så kom lantzen
 bräcke beläck LUND'S UNIVERSITETS
 FOLKMINNESARKIV
 Tid vid med be dans majestäck.
 so van aro prinsessorna. Lantzen
 Lantzen. Då s soldaten och bräck
 to? Var sitt prinsessorna. Den rita i ett
 varne och bröder på silke. Då han
 sony in
 Rände soldaten. Men hursade
 här ska vi komma här för
 fräkt prinsessorna.
 De tre männen som var
 sonna i
 en sony upp genom pipan. Slapp
 de sony med stor stemp genom pipan
 och såde
 Blåste han nu hörte så är vi såhur
 ett vi förs var in ^{av prinsessorna} ty det var
 tre bottnar. Salldaten blåste så att
 Blåste nu den pipa han lantzen
 Tid hörde sig och den sista prinsesson upp

4 M. 9470:35. Den enda handtaget de 2 - d 128

Songkatos ^{tog dina} av borgut ^{och sade} Thair
ser ni värt ^{ett hörne} reses mante ^{det kustat är}
byggnad ^{ett hörne} var ge, ^{ett hörne}
syf de ve ett full regemon ^{ett hörne}
Dette borgset skaffa ^{ett hörne} bort din.
Då ^{kom} Henry ^{sa hem} finn här nägra
höste ^{ett hörne} spättet ^{smän} ^{ett hörne} et par 25 ^{ett hörne} 50 och
ett ^{ett hörne} 70 mill i timmen. Skaffa ^{ett hörne} 470 mil
^{ett hörne} fram dem och Henry kom hem
Songkatos skaffat ^{ett hörne} hem ^{ett hörne}

hem fin in da andra.
Så fort de kom hem och de vro främling
från ^{ett hörne} för borgut.

Så kud han tas ^{ett hörne} skaffa de andra
två för dit de slippet ner borgmästani,
deu ^{ett hörne} skulle de sätta på min
itap ^{ett hörne} skulle jag slänga dem så de skulle
ga i smärla. vänd

ur Trelleborgs postarkiver av fl. L.

"År 1701 den 17 mars dag Arved böcker 106 år
jämnad. Om honom heter det redan 1694 i en
tillgänglig handling att han var utjämna och
"bruker intet utan en liten fruktträdgård"
ur Lundens den 31 januari 1931

ordf M. 9470:36.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kräftan, blygare än laken

rodnar då hon kokas naken.

"Se inte en bygg här fäste
Här kan sitt mäte!"

Tisko gegrar "korona" = "klarn"
vid den brakanting. (skilt i en liten klubb gränd)
grävde sig ner i kreaturs ryggsömmen, hörn, mag
och läppar m.m.

Morten Kjærsti ordpråk
som min far hört

~~Grätt.~~

"Gratt guds det ej består
med synd det kom
med synd det går
~~linek var fästnings ring.~~

~~Hörn utbry, lade kvinnan sig och såd~~

"Ligg som en sten en sten
o ble nu om ett ben ett ben
nö fästning so fjärtan da."

6

en

tratt härliga brökhade ad bröda s. h.

M. 9470:37.

"^{*}Snogesticks, ^{sonder}~~sonder~~ härtarnes man. Kvinna an knur.
de ej sätta till 94 en gammal och brundig.
Ytterst röta till runnen et heller trädgård
den somma. Detta troddes hencun thau sat till utträffat för
min henvorior

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

—
* Vad härmad menas har ej i kunnat tyda min manust
en vi intressant att ha. tryckts so det ej glimmas

M. 9470:38. (38)

(31)

Berättad ¹⁹⁴³ av Ove Nilsen En Målad 20 år gammal. Han
har lärt den av sin morfar, den lyder:

"Far o mor skulle ti skoven, höjt upp i skoven
o lånt upp i skoven. so kom di förmö ett roentiske
där skulle far ing o ta si von roor. Kerringen
som räde om roentiken kom ud & pick se de for
ing efter sin grödebygga o sköd ryen ov en renra-
ged man o tuppen ov en vallmostabbe. Pro käll
"grav sja alna norr i en poste där hitte di tjugo-
fira unga o di flö ti hylle bygge bonke po bonka
unga o prästens pior i Gylle pick smäck. i sin
arie so de hördes från Hammarlär omigen ti
Fjäringslöv. Gussfre i portun quis in i logan kan
ja så lāna en bynneviske so ja kan seia mina
bållvanta förr mina skinzbojsor e so döllia."

Bakom berättad av Ove Nilsen En Målad.

"En som denne bogn sjeler
kan ska dansa för mäster
Erik; spanjors tjonnebokke.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 9470:39.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV M. 9470:39.

Dra domme papper
gick och lärde sade prästens till papper
du åt nu dra so du viss vid om åt
jo måa viss ja so svarade pappa
vat vitt du? jo mästeria hec
fede stora svin num vinn skrämmig
di ador viss ja vitt.

Gåta M. 9470:40.

Tär ja låna din ronda mens ja skravar min konte
 ska du få sätta häbbeten din già kontan min för
 ingenting. Svar : Tär ja låna din hästariva mens
 ja skravar mitt kläversycke ska du få sätta din
 häst già mitt kläversycke för ingenting
 Fissa lågo bänken Trots han ska ve stråken
 han stäck o vre så kringes griso förgicks. Svar:
 Drickes punnan! Ja han ett ämber om Per Vendes
 vill du höra de så han du fåttina Svar Ja : Svar
 Ja har ju sagt de

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 9470:41.

M. 9470:41.

Gätor

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

19 Tilla lura oppadtag
Tilla lura narradtag,
Han föll ner o slo sig evag.
Slätt ingen man, i detta kann
Wäl turan luran laga kan.

20 Trynta lä' i läanken
Oh Tröls llo för stänken
Så slack han hinge på sin pippernic
Så kunnas vält förgicks.

Berättar av kyrkovirulen Nils Nilsson Stensgård Grankby
för 40 år sen. Han dog i september 1918.

Gator

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lide som en ~~deas~~ M. 9470
 Brunnt som en mus
 Grön som en äng
 Blått som en duvra
 Långt som ett rep
 Brett som ett bord
 Vitt som en snar.
 Svar. Hörlam, lin och duk ...
 #

Grönt do de tåvå växter
 Stuft do de står.
 Alla fina flickor har de po
 sina lär. Svar Hör och hine.

#

Löjta po lären
 Skell po hären
 o Stick rak ing i fjänsan.
 Svar. Grådådetigrav rägn och deer
 bykorna på nij.

Lille Sven Svante han ville
 så gäino li pionna ga
 ju ställare di la' ju varre
 gick han på. Svar lappan

#

Buen mod buen Värd
 o de lange ing
 Svar När pigan dökar drickstunnan.

I natt har ja vakat
 Vrinig ett hal jor raka
 Hället om stagin
 Svängat me stenerne
 O hängt eller me ånnan.
 Svar. När de malit malt om nattu.

35

laren
 Söju stö i köksdörren med sin
 systerla paddremora vartapaddremora
 paddremora
 Drängen kom på gären me
 sin långa hänggelidong

Så sa töju le du din
 Hänggelidong i min
 paddremora so ska vi
 knorra. Svar. Söju stod i
 köksdörren med en svart grylt
 i handen och ville att drängen
 skulle deri lägga sig ug längade
 ål ta skulle hon pokadun.

Sågo da flicka sköno isink
 (drivnde) Far ju sätta min klippare olit
 (entrinna) Nej vänta li fö far räved kontan
 min. Så blir der appled förr alla.

Svar. En röttare kom ridande och
 frakte en flicka om han fick slappa
 sin hals yli ängna. Flickan svorede
 nej ente förän hon fick reded gratit
 da appled leet för alla.

Vilket är det längsta ordet i världen?

Sv. Att smila.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV